

Laidiens: **20.04.2016., Nr. 76**
Oficiālās publikācijas Nr.: **2016/76.2**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 231

Rīgā 2016. gada 19. aprīlī (prot. Nr. 19 27. §)

Sprādzienbīstamā vidē lietojamo iekārtu un aizsargsistēmu noteikumi

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par atbilstības novērtēšanu"
7. panta pirmo un otro daļu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka būtiskās drošības prasības iekārtām un aizsargsistēmām, kuras paredzēts lietot sprādzienbīstamā vidē, un šo prasību ievērošanas uzraudzības mehānismu, kā arī kārtību, kādā veicama tirgus uzraudzība.
2. Noteikumos lietotie termini:
 - 2.1. piedāvāt tirgū – saimnieciskās darbības ietvaros piegādāt objektu par atlīdzību vai bez tās izplatīšanai vai lietošanai Eiropas Savienības tirgū;
 - 2.2. laist tirgū – objektu pirmo reizi piedāvāt tirgū;
 - 2.3. ražotājs – fiziska vai juridiska persona, kura ražo objektu vai kuras uzdevumā objekts tiek projektēts vai ražots un kura laiž tirgū šo objektu ar savu vārdu vai preču zīmi;
 - 2.4. pilnvarotais pārstāvis – Eiropas Savienībā reģistrēta fiziska vai juridiska persona, kura ir saņēmusi rakstisku ražotāja pilnvaru rīkoties tā vārdā attiecībā uz konkrētiem uzdevumiem;
 - 2.5. importētājs – Eiropas Savienībā reģistrēta fiziska vai juridiska persona, kura laiž tirgū objektu no trešajām valstīm;
 - 2.6. izplatītājs – Eiropas Savienībā reģistrēta fiziska vai juridiska persona, kura piedāvā tirgū objektu un nav to ražotājs vai importētājs;
 - 2.7. iesaistītās personas – ražotājs, pilnvarotais pārstāvis, importētājs un izplatītājs;
 - 2.8. tehniskā specifikācija – dokuments, kas nosaka tehniskās prasības, kurām atbilst objekts;
 - 2.9. paziņotā institūcija – nacionālās akreditācijas institūcijas akreditēta iekārtu un aizsargsistēmu atbilstības novērtēšanas institūcija, kura ir paziņota Eiropas Komisijai saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā izveido paziņošanas komisiju, kā arī kārtību, kādā komisija pieņem lēmumu un paziņo Eiropas Komisijai par atbilstības novērtēšanas institūcijām, kas veic atbilstības novērtēšanu reglamentētajā sfērā, vai citu Eiropas

Savienības dalībvalstu vai Eiropas Ekonomikas zonas paziņota iekārtu un aizsargsistēmu atbilstības novērtēšanas institūcija;

2.10. atsaukšana – ikviens pasākums, kura mērķis ir panākt, lai tiktu atdots atpakaļ objekts, kas jau ir piegādāts galalietotājam;

2.11. izņemšana no tirgus – ikviens pasākums, kura mērķis ir novērst piegādes ķēdē esošu objektu piedāvāšanu tirgū;

2.12. CE atbilstības marķējums – zīme, ar ko ražotājs norāda, ka objekts atbilst piemērojamām prasībām, kuras ir noteiktas attiecīgajos tiesību aktos, kas paredz objekta marķēšanu ar šo zīmi;

2.13. iekārtas – mašīnas, aparāti, stacionāras vai mobilas ierīces, vadības sastāvdaļas un ar tām saistīti līdzekļi un detektoru sistēmas vai aizsardzības sistēmas, kuras atsevišķi vai kopā ir paredzētas enerģijas ražošanai, pārvadīšanai, glabāšanai, mērīšanai, kontrolēšanai, pārveidošanai un (vai) materiālu pārstrādei un kuras var izraisīt sprādzienu savu iespējamo aizdegšanās avotu dēļ;

2.14. aizsargsistēmas – ierīces, kuras nav iekārtu sastāvdaļas un kuras ir paredzētas tūlītējai sprādziena apturēšanai sākumstadijā un (vai) sprādziena izraisītā triecienviļņa ierobežošanai, un kuras dara pieejamas tirgū atsevišķi izmantošanai kā patstāvīgas darbības sistēmas;

2.15. sastāvdaļas – jebkuras detaļas, kas ir būtiskas iekārtu un aizsardzības sistēmu drošai darbībai, bet bez patstāvīgām funkcijām;

2.16. sprādzienbīstama vide – vide, kurā pastāv uzliesmojošu vielu – gāzu, tvaiku, miglas vai putekļu – maisījums ar gaisu, kas normālos apstākļos pēc aizdedzināšanas spēj uzliesmot visā tā tilpumā;

2.17. iespējami sprādzienbīstama vide – vide, kas var kļūt sprādzienbīstama vietējo un ražošanas apstākļu dēļ;

2.18. I grupas iekārtas – iekārtas, kuras paredzētas izmantošanai šahtu apakšzemes daļās un šo šahtu virszemes aprīkojumā un kuras pakļautas raktuvju gāzu un (vai) viegli uzliesmojošu putekļu sprādziena draudiem. Šī grupa sastāv no M1 un M2 kategorijas iekārtām, kā norādīts šo noteikumu 2. nodaļā;

2.19. II grupas iekārtas – iekārtas, kuras paredzētas izmantošanai citās vietās, ko var apdraudēt sprādzienbīstama vide. Šī grupa sastāv no 1., 2. un 3. kategorijas iekārtām, kā norādīts šo noteikumu 2. nodaļā;

2.20. iekārtu kategorija – šo noteikumu 2. nodaļā norādītā iekārtu klasifikācija katrā iekārtu grupā, kurā noteikts nepieciešamais aizsardzības līmenis, kas jānodrošina;

2.21. paredzamā izmantošana – ražotāja ieteiktā objektu izmantošana, piešķirot katram aprīkojumam īpašu iekārtu grupu un kategoriju vai sniedzot visu nepieciešamo informāciju aizsardzības sistēmas, ierīces vai sastāvdaļas drošai darbībai.

3. Noteikumu prasības attiecas uz šādiem objektiem:

3.1. iekārtām un aizsardzības sistēmām, kas paredzētas lietošanai sprādzienbīstamā vidē;

3.2. drošības ierīcēm, kontrolierīcēm un regulēšanas ierīcēm, kas paredzētas lietošanai ārpus sprādzienbīstamas vides, bet nodrošina vai veicina iekārtu un aizsardzības sistēmu drošu darbību sprādzienbīstamos apstākļos;

3.3. sastāvdaļām, kuras paredzēts iebūvēt šo noteikumu 3.1. apakšpunktā minētajās iekārtās un aizsardzības sistēmās.

4. Noteikumi neattiecas uz:

- 4.1. iekārtām, kas paredzētas izmantošanai mājāsaimniecībās un nekomerciālā vidē, kur sprādzienbīstamības iespēja ir minimāla un iespējama vienīgi tad, ja ir nejauši notikusi gāzveida kurināmā noplūde;
- 4.2. medicīniskajām ierīcēm, kas paredzētas lietošanai ārstniecības iestādēs;
- 4.3. iekārtām, kuru sprādzienbīstamību rada sprāgstvielas vai ķīmiski nestabilas vielas;
- 4.4. individuālajiem aizsardzības līdzekļiem;
- 4.5. jūras kuģiem un mobilajām jūras konstrukcijām un to iekārtām;
- 4.6. pasažieru un kravas transportlīdzekļiem, kas paredzēti pasažieru un kravas pārvadāšanai pa autoceļiem, dzelzceļiem, ūdensceļiem un gaisu, izņemot transportlīdzekļus, kas paredzēti lietošanai sprādzienbīstamā vidē;
- 4.7. Nacionālo bruņoto spēku rīcībā esošajiem ieročiem, munīciju un militārajiem materiāliem;
- 4.8. Iekšlietu ministrijas padotībā esošo iestāžu rīcībā esošajiem ieročiem, munīciju un sprāgstvielām.
5. Objektus piedāvā tirgū un nodod lietošanā, ja tie pareizi uzstādīti un lietoti, kā arī atbilst šo noteikumu prasībām.
6. Šo noteikumu prasības neattiecas uz tirdzniecības izstādēs, skatēs vai gadatirgos demonstrētiem objektiem, ja par to neatbilstību ir skaidri norādīta informācija, kā arī norādīts, ka šie objekti netiks laisti tirgū un nodoti ekspluatācijā, kamēr ražotājs nebūs nodrošinājis to atbilstību šo noteikumu prasībām. Demonstrāciju laikā ir jāveic atbilstoši drošības pasākumi cilvēku aizsardzībai.
7. Objektus, kas atbilst piemērojamiem standartiem (vai to daļām), uz kuriem publicētas atsauces Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, uzskata par atbilstošiem šo noteikumu 4. nodaļā minētajām būtiskajām drošuma prasībām, kuras aptver šie standarti vai to daļas.
8. Nacionālā standartizācijas institūcija publicē savā tīmekļvietnē sarakstu ar piemērojamiem standartiem, kas adaptēti nacionālo standartu statusā.
9. Tirgus uzraudzības iestāde, kas veic objektu uzraudzību, šo noteikumu izpratnē ir Patērētāju tiesību aizsardzības centrs.

2. Iekārtu klasifikācija un klasificēšanas kritēriji

10. Atkarībā no iekārtu aizsardzības līmeņa paredzētajos lietošanas apstākļos I grupas iekārtas iedala M1 un M2 kategorijā, bet II grupas iekārtas – 1., 2. un 3. kategorijā.
11. Iekārtas un aizsargsistēmas var būt projektētas noteiktai sprādzienbīstamai videi. Šādā gadījumā tās ir attiecīgi marķētas.

2.1. I grupas iekārtas

12. M1 kategorijas iekārtas:
 - 12.1. ir paredzētas lietošanai šahtu apakšzemes daļās un šo šahtu virszemes aprīkojumā, kurš tieši pakļauts raktuvju gāzu un (vai) uzliesmojošu putekļu sprādziena draudiem;
 - 12.2. ir projektētas un apgādātas ar speciālām aizsargsistēmām atbilstoši ražotāja noteiktajiem darbības parametriem, nodrošinot ļoti augstu aizsardzības līmeni;

12.3. spēj darboties sprādzienbīstamā vidē, pat ja tām ir bojājumi, un tām ir divkārtša aizsargsistēma, lai nodrošinātu nepieciešamo aizsardzības līmeni, ja nedarbojas viena aizsargsistēma (aizsardzību nodrošina otra, no tās neatkarīga aizsargsistēma) vai vienlaikus notiek divi viens no otra neatkarīgi bojājumi;

12.4. ir projektētas, ievērojot šo noteikumu 93. punktā minētās papildprasības.

13. M2 kategorijas iekārtas:

13.1. ir projektētas un izgatavotas atbilstoši ražotāja noteiktajiem darbības parametriem, nodrošinot augstu aizsardzības līmeni;

13.2. ir paredzētas lietošanai raktuvēs apakšzemē (šahtās), kā arī virszemē, kur iespējama raktuvju gāzu vai uzliesmojošu putekļu izdalīšanās;

13.3. ir izgatavotas tā, lai būtu iespēja tās izslēgt;

13.4. ir apgādātas ar aizsargsistēmām, kas nodrošina nepieciešamo aizsardzības līmeni normālos, kā arī sarežģītos darbības apstākļos, kas radušies iekārtas nepareizas lietošanas vai apkārtējās vides apstākļu maiņas dēļ;

13.5. ir projektētas, ievērojot šo noteikumu 94. punktā minētās papildprasības.

2.2. II grupas iekārtas

14. 1. kategorijas iekārtas:

14.1. ir projektētas un izgatavotas atbilstoši ražotāja noteiktajiem darbības parametriem, nodrošinot ļoti augstu aizsardzības līmeni;

14.2. ir paredzētas lietošanai vietās, kurās pastāvīgi, ilgstoši vai bieži veidojas uzliesmojošu vielu gāzu, tvaiku, miglas vai putekļu radīti sprādziena draudi;

14.3. spēj darboties, pat ja tām ir bojājumi, un nodrošināt nepieciešamo aizsardzības līmeni, ja nedarbojas viena aizsargsistēma (aizsardzību nodrošina otra, no tās neatkarīga aizsargsistēma) vai vienlaikus notiek divi viens no otra neatkarīgi bojājumi;

14.4. ir projektētas, ievērojot šo noteikumu 95. un 96. punktā minētās papildprasības.

15. 2. kategorijas iekārtas:

15.1. ir projektētas un izgatavotas atbilstoši ražotāja noteiktajiem darbības parametriem, nodrošinot augstu aizsardzības līmeni;

15.2. ir paredzētas lietošanai vietās, kurās dažreiz un īslaicīgi ir iespējami uzliesmojošu vielu gāzu, tvaiku, miglas vai putekļu radīti sprādziena draudi;

15.3. nodrošina nepieciešamo aizsardzības līmeni, ja bieži atkārtojas darbības traucējumi vai ir vienkārši bojājumi;

15.4. atbilst šo noteikumu 97. un 98. punktā minētajām papildprasībām.

16. 3. kategorijas iekārtas:

16.1. ir projektētas un izgatavotas atbilstoši ražotāja noteiktajiem darbības parametriem, nodrošinot pietiekamu aizsardzības līmeni;

16.2. ir paredzētas lietošanai vietās, kurās uzliesmojošu vielu gāzu, tvaiku, miglas vai putekļu radīti sprādziena draudi ir maz iespējami un, ja tie rodas, ir īslaicīgi;

16.3. nodrošina nepieciešamo aizsardzības līmeni tikai to normālas darbības laikā;

16.4. atbilst šo noteikumu 99. un 100. punktā minētajām papildprasībām.

3. Iesaistīto personu pienākumi

17. Pēc tirgus uzraudzības iestādes pieprasījuma iesaistītās personas sniedz informāciju par objektu, norādot:

17.1. visas iesaistītās personas, kuras tām piegādājušas objektu;

17.2. visas iesaistītās personas, kurām tās piegādājušas objektu.

18. Iesaistītās personas nodrošina šo noteikumu 17. punktā minētās informācijas pieejamību tirgus uzraudzības iestādei 10 gadus pēc tam, kad tām piegādāts vai tās ir piegādājušas objektu.

3.1. Ražotāja pienākumi

19. Šo noteikumu izpratnē importētāju un izplatītāju uzskata par ražotāju un tam ir šajā nodaļā noteiktie pienākumi, ja tas laiž tirgū objektu ar savu vārdu vai preču zīmi vai izmaina tirgū laisto objektu tā, ka tas var ietekmēt iekārtu un aizsargsistēmu atbilstību šo noteikumu 4. nodaļā minētajām būtiskajām drošības prasībām.

20. Laižot tirgū objektus, ražotājs nodrošina, ka tie ir projektēti un ražoti atbilstoši šo noteikumu 4. nodaļā noteiktajām būtiskajām drošuma prasībām.

21. Ražotājs objektiem sagatavo šo noteikumu 6. nodaļā minēto tehnisko dokumentāciju un veic attiecīgo šo noteikumu 5. nodaļā minēto atbilstības novērtēšanas procedūru vai nodrošina, ka tā ir veikta.

22. Ja ar atbilstības novērtēšanas procedūru ir pierādīts, ka objekts, kas nav sastāvdaļa, atbilst šo noteikumu prasībām, ražotājs sagatavo atbilstības deklarāciju un marķē objektu ar CE atbilstības marķējumu

23. Ja ar attiecīgo atbilstības nodrošināšanas procedūru ir pierādīts, ka sastāvdaļa atbilst piemērojamām prasībām, ražotājs sagatavo šo noteikumu 116. punktā minēto atbilstības apliecinājumu.

24. Ražotājs nodrošina, ka produktam ir pievienota atbilstības deklarācija vai attiecīgs atbilstības apliecinājums. Ja vienam lietotājam piegādā lielu skaitu objektu, objektu partijai vai attiecīgajam sūtījumam pievieno tikai vienu kopiju.

25. Ražotājs glabā tehnisko dokumentāciju un atbilstības deklarāciju vai attiecīgā gadījumā atbilstības apliecinājumu 10 gadus pēc objekta laišanas tirgū.

26. Ja objekti tiek ražoti sērijveidā, ražotājs izstrādā kontroles procedūras, lai nodrošinātu to atbilstību šo noteikumu prasībām, un ņem vērā izmaiņas objektu konstrukcijā vai raksturlielumos, kā arī piemērojamajos standartos vai citās tehniskajās specifikācijās, uz kuru pamata ir apliecināta objektu atbilstība šo noteikumu prasībām.

27. Ja nepieciešams izvērtēt objekta radīto risku, ražotājs testē un izvērtē tirgū piedāvātos objektus, uztur sūdzību, neatbilstību un no tirgus atsaukto objektu reģistru, kā arī informē izplatītājus par minēto darbību veikšanu.

28. Ražotājs nodrošina, ka tirgū laisto objektu marķējumā ir norādīts tips, partijas vai sērijas numurs. Ja tas nav iespējams objekta īpatnību dēļ, minēto informāciju norāda uz iepakojuma un pievienotajos dokumentos.

29. Ražotāji nodrošina, ka objektiem, kas nav sastāvdaļas un ko tie laiduši tirgū, ir īpašais sprādziendrošuma marķējums (2. pielikums) un attiecīgā gadījumā šo noteikumu 235. punktā norādītais cita veida marķējums un